

במדבר פרק כז

(יב) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וְרְאִיתָה אֶתְּהָ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמִּי גַם אֶתְּהָ כִּפְּאֶשׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אַחִיד: (יד) כִּפְּאֶשׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַר צֶן בְּמִרְיַבַּת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמִּים לְעִינֵיהֶם הִם מִי מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְבַר צֶן:

רש"י

(יב) **עלה אל הר העברים** - למה נסמכה לכאן, כיון שאמר הקדוש ברוך הוא נתן ותתן להם, אמר אותי צוה המקום להנחיל, שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ. אמר לו הקדוש ברוך הוא גזרתי במקומה עומדת. דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי, משל למלך שגזר על בני שלא יכנס לפתח פלטיין שלו נכנס לשער והוא אחריו, לחצר והוא אחריו, לטרקלין והוא אחריו, כיון שבא ליכנס לקיטון, א"ל בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס: (יג) **כאשר נאסף אהרן אחיד** - מכאן שנתאוה משה למיתתו של אהרן. דבר אחר אין אתה טוב ממנו, (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם, הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר. בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם, לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו, לכך בקש משה שיכתב סרחונו, שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה. משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו', אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סרחונם, להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד: (יד) **הם מי מריבת קדש** - הם לבדם אין בהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה, הם היו שהמרו בים סוף, הם עצמם שהמרו במדבר צין:

רמב"ן
(יב) **עלה אל הר העברים הזה** - שם ההר הזה "הר נבו" כאשר פירש בסדר האזינו (דברים לב מט) ובזאת הברכה (שם לד א), אבל יקראו אותו "הר העברים" מפני שהוא על מעברות הירדן ומשם יעברו אל ארץ כנען כאשר אמר כאן (בהאזינו ובזאת הברכה) "אשר על פני ירחו", ושם עברו את הירדן כמו שנאמר (יהושע ד יט) והעם עלו מן הירדן ויחנו בגלגל בקצה מזרח ירחו. ואיננה מצוה שיצונו הקדוש ברוך הוא לעשות כן עתה, שאם כן יהיה מתחייב לעלות שם מיד, אבל טעמו תעלה אל הר העברים וראית את הארץ, כי בעבור שצוהו לאלה תחלק הארץ (לעיל כו ג) הודיעו כי לא על ידך תחלק, כי אתה תעלה לראש הר העברים טרם שישעו ישראל מארץ מואב ותמות בו ולא יגיעך מן הארץ לבד הראיה. וכן קח לך את יהושע (פסוק יח), בבוא יומך תקח את יהושע. והשלים הכתוב (פסוק כב) לספר כי עשה כן משה בלב שלם, והוא העשייה אשר יזכיר (דברים לא ז) בעת פטירת משה כאשר אמרו השירה הוא והושע בן נון:

דברים פרק לד

(א) וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֵרְבַת מוֹאָב אֶל הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפְּסִגָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיִּרְאֶהוּ יְקֹנֵק אֶת כָּל הָאָרֶץ אֶת הַגְּלֵעָד עַד דָּן: (ב) וְאֶת כָּל נַפְתָּלִי וְאֶת אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֶת כָּל אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאֲחֵרוֹן: (ג) וְאֶת הַנֶּגֶב וְאֶת הַכְּפָר בְּקַעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד צֶעַר: (ד) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרְעֶךָ אֶתְנַנֶּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינַי וְשָׁמָּה לֹא תֵעָבֵר: (ה) וַיָּמַת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְקֹנֵק בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְקֹנֵק: (ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (ז) וּמֹשֶׁה בֶן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא כִהְתָה עֵינֹו וְלֹא נֶס לָחָה: (ח) וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעֵרְבַת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיָּתֵמוּ יָמֵי כִּי אֲבָל מֹשֶׁה: (ט) וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן מְלֵא רוּחַ חֲכָמָה פִּי סִמָּךְ מֹשֶׁה אֶת דְּדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֵק אֶת מֹשֶׁה: (י) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ יְקֹנֵק פְּנִים אֶל פְּנִים: (יא) לְכָל הָאֲתֵת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְקֹנֵק לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעָה וּלְכָל עַבְדָּיו וּלְכָל אֶרְצוֹ: (יב) וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעִינֵי כָל יִשְׂרָאֵל:

משך חכמה
(א-ב) **ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן, ואת כל נפתלי וכו'.** הנה מה שהראה השי"ת למשה הארץ, היה לפי שאמר (במדבר יד, כג) "וכל מנאצי לא יראוה", רצה שלא יאמרו הבריות שמשה בכלל מנאציו חלילה, לכן הראהו הארץ. והנה מפעלות משה היה לעין כל בפרהסיא לעיני רבבות אלפי ישראל: העננים, וקריעת ים סוף, ומן, ומים מצור. ולכן אמר (להלן פסוק יד) "ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל", כי לא היה בזה כשאר הנביאים אשר מופתיהם מעט אשר היו בפרהסיא. לא כן משה אשר על ידו ניתנה התורה, היה בגלוי מאוד, למען לא יוכל אדם להכחישם בעתיד, ולא יתלה זה דור אחרון כי יבוא בדמיון כוזב או במפעל אחר טבעי. כי כל חולק על המפורסמות אינו רק בודד מחברת אדם, כי מי הביאהו לידיעת כתב ולשון ולכל הידיעות אם לא המפורסמות [עיין בפרק במה מדליקין (שבת לא, א) גבי גר שבא לפני הלל, אפיך ליה וכו']. ולכן צריך ביאור מה היה המופת כי השם הראה אל משה כל הארץ. אולם נתבונן מדוע כתבה התורה "דן ונפתלי וארץ יהודה", יותר היה לכתוב כי הראה לו "הארץ לגבולותיה". אך יתכן, כי הארץ נתחלקה בגורל בשילה לפני כל ישראל (יהושע יח, א), והיה כתוב ממש ספר כולל כל הארץ לגבולותיה כפי מה שהראהו השם: זה המחוז ארץ יהודה, וזה ארץ נפתלי, וזה ארץ אפרים ומנשה, וזה דן, וזה מדתו כד וזה כד, כך הראה אותו השי"י. ולאחרי זה, כשהפילו השבטים הגורלות ונפל בגורל כאשר היה כתוב בספר משה כפי מה שהראהו השי"י, ראו הכל כי השם הראה למשה איך שיתחלק הארץ בגורל לכל שבט ושבט. ועל פי זה יתכן לפרש הכתוב ביהושע (כד, כו) "ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר תורת א - להים", כי רק אחרי שהפיל יהושע הגורל ראו הכל אמיתת הפסוקים האלה איך שהראהו השי"י הכל למשה. והוא לא היה בגזירת דור המדבר, ומת בעבור טעמים עמוקים וכמוסים בסוד א-לוה. ועיין מכות יא, א: **את הגלעד עד דן.** שהראהו פסל מיכה (ספרי). זה למאן דאמר עד ועד בכלל. אבל למי"ד עד ולא עד בכלל, יתכן משום דבן גרשום בנו היה כהן לפסל מיכה לכן לא הראהו.

דברים פרק ג פסוק כז

עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יָמָה וְצַפְנָה וְתִמְנָה
וּמִזְרְחָה וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה :

רש"י

וראה בעיניך - בקשת ממני (פסוק כה) ויראה את הארץ הטובה, אני מראה לך את כולה שנאמר (דברים לד, א) ויראהו ה' את כל הארץ :

דברי הימים א פרק כה פסוק ה

כָּל אֱלֹהֵי בְּנֵי לְחֵימֹן חִזָּה הַמֶּלֶךְ בְּדַבְרֵי הָאֱלֹהִים
לְהָרִים קָרְן וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים לְחֵימֹן בְּנִים אַרְבָּעָה
עָשָׂר וּבָנוּת שְׁלוֹשׁ :

רש"י

חזה המלך בדברי האלהים להרים קרן - קרן הנבואה שמתנבא למלך דוגמא וירם קרן משיחו (שמואל א' ב'): **ויתן האלהים להימן** - כלומר אם לא שנתן לו אלהים הבנים אי אפשר שהיו לו י"ד בנים ושלוש בנות וכולן ראויין להיות ראשי משמרות דוגמא (רות ד) ויתן ה' לה הריון ותלד בן אם לא שהיתה מתנה זו מה' אי אפשר שיוליד בועז שהיה זקן וכן ויראהו ה' את כל הארץ (דברים לד) אם לא מאת ה' היתה ראויה זאת אי אפשר להביט כ"כ למרחוק :